ข้อเสนอแนวความคิด /
วิธีการเพื่อพัฒนางานหรือปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

นายมงคล ธนะนาวานุกูล

นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ

ตำแหน่งเลขที่ 493 ส่วนสิ่งแวดล้อม

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดขอนแก่น

เรื่อง

การเพิ่มประสิทธิภาพการควบคุมและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำชีตอนบน โดย การบูรณาการภารกิจบังคับการของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษร่วมกับภารกิจการบริหารจัดการ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535

เสนอขอประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ

ตำแหน่งเลขที่ 296 ส่วนควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 10 ขอนแก่น

สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ปีงบประมาณ 2560

<u>ข้อเสนอแนวความคิด/วิธีการเพื่อพัฒนางานหรือปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น</u>

ของนายมงคล ธนะนาวานุกูล

เพื่อประกอบการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ

ตำแหน่งเลขที่ 296 ส่วนควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 10

(ขอนแก่น)

เรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพการควบคุมและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำชีตอนบน โดยการบูรณาการภารกิจบังคับการของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ ร่วมกับภารกิจการบริหารจัดการ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

หลักการและเหตุผล จากการเฝ้าระวังและติดตามคุณภาพน้ำในแม่น้ำสายหลักและลำน้ำสาขาที่ไหลผ่านพื้นที่ 5 จังหวัดในเขตลุ่มน้ำชีตอนบนที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 10 (ขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ ชัยภูมิ และหนองบัวลำภู) พบว่ามีแนวโน้มที่จะมีคุณภาพเสื่อมโทรมลง โดยเฉพาะในช่วงที่ไหลผ่านพื้นที่ชุมชนหนาแน่น/มีการเจริญเติบโตของเมืองสูง พื้นที่ที่มีแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทที่มีปริมาณน้ำทิ้งมาก/มีความสกปรกของน้ำทิ้งสูงตั้งอยู่ และพื้นที่โดยรอบเขตชุมชนระดับเทศบาลขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นที่ตั้งของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาขนาดใหญ่ และมีชุมชนตั้งอยู่โดยรอบ และอยู่นอกเขตพื้นที่ให้บริการบำบัดน้ำเสียชุมชนรวม หรือยังไม่มีระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียชุมชนรวม ได้แก่ พื้นที่ลุ่มน้ำพองในเขตอำเภอน้ำพอง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พื้นที่ลุ่มชีในเขตอำเภอชนบท อำเภอบ้านไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น อำเภอเมือง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พื้นที่ลุ่มน้ำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ พื้นที่ลุ่มน้ำเซินในเขตอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ อำเภอชุมแพ และอำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น ประกอบกับพื้นที่ดังกล่าวมีแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่ถูกประกาศตามมาตรา 69 แห่ง พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 (พ.ร.บ.สิ่งแวดล้อมฯ) ทั้งประเภทโรงงานอุตสาหกรรม อาคาร การเลี้ยงสุกร ตั้งอยู่หลายแห่ง โดยเจ้าหน้าที่สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 10 ในฐานะเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษที่ได้รับการแต่งตั้งตาม พ.ร.บ.สิ่งแวดล้อมฯ มีกลไกหนึ่งใน

การกำกับ ติดตาม การปฏิบัติตามกฎหมายของแหล่งกำเนิดมลพิษเหล่านี้ คือการติดตาม ตรวจสอบการจดบันทึก สถิติและข้อมูลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียและสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (ตามแบบ ทส.1 และทส.2) เพื่อให้เป็นไปตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ.2535 ตามบทบัญญัติในมาตรา 80 แห่ง พ.ร.บ.สิ่งแวดล้อมฯ และการบังคับการเพื่อควบคุมการระบายน้ำทิ้งของแหล่งกำเนิดมลพิษให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพน้ำทิ้งตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 55 ของ พ.ร.บ.ดังกล่าว ซึ่งในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษในการควบคุมการระบายมลพิษดังกล่าว จำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ บทบาทอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ เทคนิค การตรวจสอบ การเก็บตัวอย่าง/ตรวจวิเคราะห์มลพิษจากแหล่งกำเนิด และการออกคำสั่งทางปกครอง เพื่อควบคุมและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งจากการดำเนินการที่ผ่านมายังสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำชีตอนบน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษดังกล่าว ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยการบูรณาการการวางแผนในการดำเนินการร่วมกับภาคี ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจอนุญาตตามกฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับแหล่งกำเนิดมลพิษตามประกาศฯ ดังกล่าว ได้แก่ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด สำนักงานที่ดินจังหวัด ที่ทำการปกครองจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งของแหล่งกำเนิดมลพิษ ในการประชาสัมพันธ์ให้เจ้าของ/ผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษรับทราบกฎระเบียบ ขั้นตอนในการดำเนินการอย่างทั่วถึง การกำหนดกลุ่มเป้าหมายของแหล่งกำเนิดมลพิษที่มีความจำเป็นเร่งด่วน/มีความอ่อนไหวที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งรองรับน้ำทิ้งหรือแหล่งน้ำที่อยู่ใกล้เคียง และสอดคล้องกับสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษยังสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมเชิงลุ่มน้ำ โดยการบูรณาการบทบาทการบังคับการในฐานะเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ ร่วมกับบทบาทตามภารกิจอื่นๆที่กำหนดตาม พ.รบ.สิ่งแวดล้อมฯ ได้แก่ การนำมาตรการป้องกัน แก้ไขปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อม และ

มาตรการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม (Monitor) ที่กำหนดไว้ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม(EIA)ของโครงการบางประเภท บางขนาด ที่เข้าข่ายต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและเข้าข่ายแหล่งกำเนิดมลพิษที่ต้องถูกควบคุมการระบายน้ำทิ้งด้วย ซึ่งมีที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชีตอนบน มาใช้เป็นกลไกในการกำกับ ติดตาม การดำเนินการและป้องกันผลกระทบจากการดำเนินโครงการเหล่านั้น รวมทั้งการเสริมสร้างศักยภาพ ความรู้ ความเข้าใจ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเตรียมความพร้อมในการจัดทำข้อเสนอโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวม/ระบบกำจัดของเสียรวมของชุมชนในกรณีที่แหล่งกำเนิดน้ำเสียมาจากชุมชน มิได้มาจากแหล่งกำเนิดมลพิษตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะเป็นมาตรการส่งเสริมการบริหารจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมอันจะช่วยฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถดำเนินการควบคู่ไปกับการบังคับใช้กฎหมายตามบทบาทเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษอีกทางหนึ่งด้วย

บทวิเคราะห์ การควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำชีตอนบน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการควบคุมการระบายมลพิษจากแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทโรงงานอุตสาหกรรม สถานประกอบการต่างๆ ต้องอาศัยการบูรณาการการดำเนินการร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งตามบทบาทภารกิจที่กำหนดตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 และกฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พ.ร.บ.โรงงานอุตสาหกรรม พ.ศ.2535 และ พ.ร.บ.การสาธารณสุข พ.ศ.2535 ในการควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ระบายจากแหล่งกำเนิดมลพิษ/สถานประกอบการ ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ทางราชการกำหนด โดย พ.ร.บ.สิ่งแวดล้อมฯได้กำหนดให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษเป็นกลไกหลักในการควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งกำเนิดมลพิษตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 68 และ 69 ให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่กำหนดตามมาตรา 55 ของ พ.ร.บ.สิ่งแวดล้อมฯ นอกจากนี้ใน พ.ร.บ.สิ่งแวดล้อมฯยังได้กำหนดให้มีการบริหารจัดการและการส่งเสริมการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดประเภทและขนาดของโครงการ/กิจกรรมที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งหน่วยงานผู้อนุญาตจะต้องนำ

มาตรการในรายงานฯ ที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (คชก.) ไปกำหนดเป็นเงื่อนไขในการอนุญาตตามกฎหมายนั้นด้วย ซึ่งมาตรการป้องกัน แก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่กำหนดในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม นับว่าเป็นอีกหนึ่งกลไกที่สำคัญที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ สามารถนำมาใช้เป็นกลไกในการควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำชีตอนบนควบคู่ไปกับการบังคับการตามบทบาทเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ ตามมาตรา 82 นอกจากนี้ใน พ.ร.บ. สิ่งแวดล้อมฯยังได้กำหนดกลไกให้จังหวัดที่มีความประสงค์ในการดำเนินการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตจังหวัดของตน จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด เพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้มี/เพิ่มประสิทธิภาพ ระบบบำบัดน้ำเสียรวม/ระบบกำจัดของเสียรวม ซึ่งนับว่าเป็นกลไกในการสนับสนุน ส่งเสริมการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในส่วนของการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายในฐานะเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษตามมาตรา 80 และ 82 ของ พ.ร.บ.สิ่งแวดล้อมฯ ยังสามารถเพิ่มประสิทธิภาพให้ดียิ่งขึ้น มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ ความจำเป็นเร่งด่วนของปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ โดยการกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการเก็บตัวอย่างน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษ เพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายในบทบาทของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ โดยการวางแผนร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคและหน่วยงานผู้อนุญาต/ต่อใบอนุญาตให้สถานประกอบการที่เข้าข่ายแหล่งกำเนิดมลพิษประกอบกิจการ ได้แก่ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด (โรงงานอุตสาหกรรม) สำนักงานที่ดินจังหวัด(ที่ดินจัดสรร) สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด(การเลี้ยงสุกร) เพื่อให้เจ้าของ/ผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษบางแห่งที่ยังไม่ทราบกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องที่ต้องปฏิบัติและยังมีการระบายน้ำทิ้งที่ยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่ทางราชการกำหนด ได้รับทราบกฎระเบียบและปรับปรุงการดำเนินการ ดังนั้นการควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามบทบาทของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษในการบังคับการจึงนับว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งในการป้องปรามและควบคุมการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องของแหล่งกำเนิดมลพิษ และเป็นการ

แก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ต้นเหตุของปัญหา ซึ่งจะเป็นการหนุนเสริมภารกิจการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งในการดำเนินการดังกล่าวควรจะต้องมีการบูรณาการการดำเนินการร่วมกันอย่างใกล้ชิดของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษทั้งในส่วนของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ซึ่งอยู่ใกล้ชิดกับพื้นที่ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคซึ่งเป็นหน่วยงานสนับสนุนวิชาการ มีความพร้อมของเครื่องมือและห้องปฏิบัติการตรวจวิเคราะห์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในการเก็บตัวอย่างและวิเคราะห์ตัวอย่าง ซึ่งผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพสิ่งแวดล้อมดังกล่าว จะใช้เป็นเครื่องมือและกลไกที่สำคัญในการออกคำสั่งทางปกครองของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นผู้รวบรวมแบบรายงาน ทส.2 พร้อมข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็น อย่างไรก็ตามการดำเนินการควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำชีตอนบน ในบทบาทของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยังสามารถเพิ่มประสิทธิภาพได้ โดยการบูรณาการการดำเนินการร่วมกัน ในการประชาสัมพันธ์ให้เจ้าของ/ผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษรับทราบกฎ ระเบียบขั้นตอนในการดำเนินการอย่างทั่วถึง และยังสามารถบูรณาการการดำเนินการร่วมกันในการการกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความจำเป็นเร่งด่วนของพื้นที่ เพื่อเป็นการขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายตามแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติและขับเคลื่อนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการเตรียมความพร้อมในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนรวม ในกรณีที่มลพิษทางน้ำมาจากครัวเรือน/ชุมชน มิได้มาจากแหล่งกำเนิดมลพิษตามมาตรา 69 ส่วนในกรณีการดำเนินการแก้ไขปัญหาเหตุร้องเรียน เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ ยังสามารถสร้างกลไกการดำเนินการที่เชื่อมโยงบทบาทของตนเองตาม พ.ร.บ.สิ่งแวดล้อมฯ กับเจ้าพนักงานตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องได้ ผ่านทางศูนย์ดำรงธรรมอำเภอ/จังหวัด รวมทั้งยังสามารถนำมาตรการที่กำหนดในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมมาเป็นกลไกเสริมในการควบคุมและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิผล

แนวความคิด การเพิ่มประสิทธิภาพการควบคุมและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำชีตอนบน ในพื้นที่ 5 จังหวัดที่อยู่ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 10 ประกอบด้วยจังหวัดขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ ชัยภูมิ และหนองบัวลำภู โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดขอนแก่นซึ่งเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีแหล่งกำเนิดมลพิษตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ลุ่มน้ำพองในเขตอำเภออุบลรัตน์ อำเภอน้ำพอง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พื้นที่ลุ่มน้ำชีในเขตตำบลท่าพระ อำเภอเมืองขอนแก่น พื้นที่ลุ่มน้ำเซิน เขตอำเภอหนองเรือ เป็นที่ตั้งของแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทโรงงานอุตสาหกรรมและชุมชนขนาดใหญ่หลายแห่ง พื้นที่ลุ่มน้ำชีในเขตอำเภอบ้านไผ่ มีแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทอาคาร การเลี้ยงสุกรและโรงงานอุตสาหกรรมหลายแห่ง พื้นที่ชุมชนเมืองขนาดใหญ่ในเขตเทศบาลนครขอนแก่นและพื้นที่โดยรอบ ได้แก่ เทศบาลเมืองศิลา เทศบาลตำบลเมืองเก่า เทศบาลตำบลบ้านเป็ด ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการขยายตัวของชุมชนเมืองอย่างรวดเร็ว มีแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทอาคารจำนวนมาก ได้แก่อาคารสรรพสินค้า อาคารชุด โรงแรม โรงพยาบาล หอพัก คอนโดมิเนียม โครงการจัดสรรที่ดิน ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งรองรับน้ำทิ้ง ดังนั้นการการดำเนินการของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษในการควบคุมคุณภาพน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษเหล่านี้ โดยการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย จึงเป็นกลไกหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถดำเนินการไปควบคู่กับการนำมาตรการที่กำหนดในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมมาใช้เป็นกลไกในการเฝ้าระวัง ติดตามและควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการให้คำแนะนำขั้นตอน กระบวนการ ในการส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยการเตรียมความพร้อมในการจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนรวม ผ่านกลไกการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด ก็จะส่งผลให้การควบคุมและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำชีตอนบน มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอ ผู้ขอรับการประเมินในฐานะหัวหน้าฝ่ายควบคุมมลพิษ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดขอนแก่น กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการจัดทำและติดตามประเมินผลแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด และฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (คชก.) ด้านอาคาร บริการชุมชน และการจัดสรรที่ดินในระดับจังหวัด จังหวัดขอนแก่น จึงขอเสนอแนวความคิดในการเพิ่มประสิทธิภาพการควบคุมและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำชีตอนบน โดยการบูรณาการภารกิจการบังคับการของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษและภารกิจการบริหารจัดการอื่นๆ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ดังนี้

1. การกำหนดเป้าหมายแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะดำเนินการตรวจสอบการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสีย และการเก็บตัวอย่างคุณภาพสิ่งแวดล้อม (น้ำทิ้ง) ที่ระบายออกจากแหล่งกำเนิดมลพิษดังกล่าว เพื่อบังคับการให้เป็นไปตามมาตรา 82 ของ พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ควรมีดำเนินการร่วมกันระหว่างสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานผู้อนุญาต เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความจำเป็นเร่งด่วนและความวิกฤตของพื้นที่ ทั้งนี้แหล่งกำเนิดมลพิษที่ควรจะดำเนินการในลำดับต้น ควรเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่มีความอ่อนไหวหรือมีความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ได้แก่ แหล่งกำเนิดที่มีที่ตั้งอยู่ใกล้กับแหล่งน้ำ/ติดกับชุมชน/พื้นที่เกษตรกรรม มีน้ำทิ้งปริมาณมาก/ มีความสกปรกของมลสารในน้ำเสียสูง มีประวัติการถูกร้องเรียน/การปฏิบัติที่ยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ราชการกำหนด หรืออยู่นอกเขตให้บริการบำบัดน้ำเสียรวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ โรงงานอุตสาหกรรมการเลี้ยงสุกร อาคารประเภท ก และ ข โครงการจัดสรรที่ดินขนาดใหญ่ เป็นต้น รวมทั้งการให้คำแนะนำให้เจ้าของ/ผู้ครอบครองแหล่ง กำเนิดมลพิษให้ดำเนินการจดบันทึกสถิติ ข้อมูลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียตามบทบัญญัติในมาตรา 80 ของ พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 อย่างเคร่งครัด ซึ่งข้อมูล

ดังกล่าวจะใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญยิ่ง ที่ใช้ในการประกอบการตัดสินใจเลือกกลุ่มเป้าหมายแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะบังคับการให้เป็นไปตามมาตรา 82 เพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่

2.ในกรณีที่ตรวจพบว่าแหล่งกำเนิดมลพิษใด มีประวัติการปฏิบัติที่ยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่ราชการกำหนด และมีความเสี่ยงที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมสูง ให้ใช้มาตรการบังคับการในฐานะเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ อย่างเข้มงวด รวมทั้งมีการติดตามผลปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง ให้เป็นไปตามมาตรา 82 ของ พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

3.ในกรณีที่สถานประกอบการที่เป็นสาเหตุให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ไม่เข้าข่ายแหล่งกำเนิดมลพิษตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือเข้าข่ายที่จะต้องถูกควบคุมโดยกฎหมายอื่นด้วย เช่น โรงงานอุตสาหกรรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานสถานประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษควรประสานเจ้าพนักงานตามกฎหมายนั้นด้วย เพื่อควบคุม กำกับ ติดตาม การปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายนั้นๆ โดยเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษเป็นผู้ให้ข้อเสนอ คำแนะนำทางวิชาการและเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นเป็นผู้บังคับการและติดตามการปรับปรุงแก้ไขสถานประกอบการดังกล่าว โดยผ่านกลไกการรับแจ้งเรื่องร้องเรียนผ่านทางศูนย์ดำรงธรรมอำเภอและจังหวัด เพื่อลดภาระการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ

4.ในกรณีที่พบว่าแหล่งที่ก่อเกิดผลกระทบคุณภาพสิ่งแวดล้อม ที่มีการระบายน้ำทิ้งมิได้มาจากแหล่งกำเนิดมลพิษตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โรงงานอุตสาหกรรม หรือสถานประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ แต่มาจากกิจกรรมชุมชนขนาดใหญ่ และเป็นพื้นที่เร่งด่วนที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งรองรับน้ำทิ้ง ควรประสานดำเนินการมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเตรียมความพร้อมในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน/ระบบกำจัดของเสียรวม ตามกลไกแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด และแผนอื่นๆที่

เกี่ยวข้อง เช่นแผนบริหารจัดการน้ำ โดยสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดร่วมกับ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคร่วมกันขับเคลื่อน โดยมีพื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่โดยรอบสถาบันการศึกษาขนาดใหญ่ คือ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้แก่ เทศบาลเมืองศิลา เทศบาลตำบลบ้านเป็ด จังหวัดขอนแก่น เทศบาลตำบลท่าขอนยาง และเทศบาลตำบลขามเรียน จังหวัดมหาสารคาม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นที่ตั้งของชุมชนขนาดใหญ่/มีการขยายตัวของชุมชนอย่างรวดเร็ว/ตั้งอยู่ริมแม่น้ำสายหลัก/อยู่ติดกับแหล่งน้ำหรือพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญและยังไม่มีระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียชุมชนรวม ได้แก่ เทศบาลเมืองบ้านทุ่ม เทศบาลตำบลเมืองเก่า เทศบาลตำบลพระลับ เทศบาลตำบลท่าพระ เทศบาลตำบลชนบท เทศบาลตำบลน้ำพอง เทศบาลตำบลหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น เทศบาลเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู เป็นต้น

5.ในกรณีที่แหล่งกำเนิดมลพิษเข้าข่าย ประเภทและขนาดโครงการที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามประกาศกระทรวงทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษควรนำมาตรการป้องกัน แก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมของโครงการที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม มาใช้เป็นกลไกในการควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการควบคุมการระบายน้ำทิ้งออกจากโครงการ ซึ่งโครงการเหล่านี้ที่ตั้งอยู่ในเขตลุ่มน้ำชีตอนบน ได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตเยื่อกระดาษ โรงไฟฟ้าพลังความร้อนที่มีกำลังการผลิตตั้งแต่ 10 เมกกะวัตต์ขึ้นไป โครงการระบบขนส่งทางอากาศ อาคารบางประเภท/บางขนาดซึ่งตั้งอยู่ในเขตเทศบาลอันเป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งหรืออยู่ใกล้เคียงสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาขนาดใหญ่ทั้งในจังหวัดขอนแก่นและมหาสารคาม ได้แก่ อาคารที่ใช้ในการประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่ง โรงพยาบาลหรือสถานพยาบาล โรงแรม อาคารอยู่อาศัยรวมตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร การจัดสรรที่ดิน โดยประสานหน่วยงานผู้มีอำนาจในการอนุญาตสำหรับโครงการนั้น(องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุม

อาคาร) ให้มีส่วนร่วมในการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย ร่วมตรวจสอบ และติดตามผลการดำเนินการ ด้วย และในส่วนของจังหวัดขอนแก่นซึ่งเป็นจังหวัดที่ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติกำหนดให้มีคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการประเภทอาคาร บริการชุมชนและการจัดสรรที่ดิน ในระดับจังหวัด โดยมีสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคในฐานะกรรมการและสำนักงานทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดในฐานะฝ่ายเลขานุการ ร่วมกันกำหนดให้โครงการฯดังกล่าว ต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและแบบเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ.2555 ออกตามความในมาตรา 80 แห่ง พ.ร.บ.สิ่งแวดล้อมฯ 2535 อย่างเคร่งครัด รวมทั้งกำหนดให้โครงการดังกล่าวอยู่ในลำดับความสำคัญต้นที่จะต้องมีการติดตามตรวจสอบและบังคับการให้เป็นไปตามมาตรา 82 ของ พ.ร.บ. สิ่งแวดล้อมฯ 2535 ซึ่งนับเป็นการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปด้วย

6. การเสริมสร้างศักยภาพเครือข่ายในการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยที่หลายหน่วยงานดำเนินการอยู่แล้ว ควรมีการบูรณาการการดำเนินการร่วมกันทั้งสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค และเครือข่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม(ทสม.) เครือข่ายอุตสาหกรรมรักษ์สิ่งแวดล้อม เครือข่ายคณะกรรมการลุ่มน้ำ เครือข่ายอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน(อสม.) โดยการเน้นการดำเนินการร่วมกับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดในการพัฒนา เสริมสร้างศักยภาพเครือข่าย ทสม.ซึ่งเป็นเครือข่ายที่ดำเนินภารกิจร่วมกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างใกล้ชิดให้เป็นเครือข่ายที่มีความรู้ความสามารถ ความเข้าใจ ในการแจ้งข้อมูลในพื้นที่ให้แก่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษเพื่อดำเนินการ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.เกิดกระบวนการในการบูรณาการการดำเนินการตามบทบาทการบังคับการของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดและสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อควบคุมการระบายมลพิษจากแหล่งกำเนิดให้เป็นไปตามมาตรฐาน อย่างมีประสิทธิภาพ

2.เกิดกลไกในการบูรณการภารกิจในการดำเนินการเกี่ยวกับการกำกับติดตามมาตรการที่กำหนดในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ร่วมกับภารกิจการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ รวมทั้งการส่งเสริมให้มีการฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เร่งด่วน โดยการเตรียมความพร้อมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ที่มีปัญหาคุณภาพน้ำเสื่อมโทรม เพื่อจัดให้มีระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน ตามกลไกแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด ซึ่งควรดำเนินการคู่ขนานไปกับการควบคุมและบังคับใช้กฎหมายกับแหล่งกำเนิดมลพิษตามมาตรา 69 ของ พ.ร.บ.สิ่งแวดล้อม 2535

3.คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำที่รองรับน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษ แม่น้ำสายหลักและลำน้ำสาขาที่ไหลผ่านพื้นที่ลุ่มน้ำชีตอนบน มีคุณภาพดีขึ้น สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามศักยภาพของแหล่งน้ำ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1. รักษาคุณภาพน้ำในลำน้ำสายหลักที่ไหลผ่านเขตพื้นที่ลุ่มน้ำชีตอนบนให้เป็นไปตามประกาศกรมควบคุมมลพิษ เรื่อง กำหนดประเภทของแหล่งน้ำในแม่น้ำพอง แม่น้ำชี แม่น้ำมูล และลำตะคอง

2. ควบคุมและฟื้นฟูคุณภาพน้ำในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำชีตอนบน ให้เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2537) เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน

3. เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ ตาม พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำตอนบน ได้รับการเสริมสร้างศักยภาพ และสามารถ

บังคับการตามบทบาทหน้าที่ เพื่อควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดมลพิษจากแหล่งกำเนิดมลพิษ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดการบูรณาการการดำเนินการร่วมกันของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตลุ่มน้ำชีตอนบนมีการดำเนินการจัดให้มี/เตรียมความพร้อมให้มีระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนรวม/ระบบกำจัดของเสียรวม ที่ถูกหลักวิชาการและไม่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยผ่านกลไกการสนับสนุนจากแหล่งงบประมาณที่เกี่ยวข้อง ได้แก่แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด กองทุนสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ฯ

ลงชื่อ.....

(นายมงคล ธนะนาวานุกูล)

ผู้เสนอแนวคิด